

Milli Məclisin komitə iclaslarında

Dünən Milli Məclisdə gələn ilin dövlət büdcəsinin müzakirələri davam etdirildi. "Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsi parlamentin 5 komitəsi - İnsan hüquqları, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu, Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr, Gənclər və idman, Regional məsələlər komitələrinin birgə keçirilən iclasında geniş müzakirə olundu və deputatlar, dövlət qurumlarının nümayəndələri çıxış edərək fikir və təkliflərini səsləndirdilər.

Milli Məclis Sədrinin müavini, İnsan hüquqları komitəsinin sədri Bahar Muradova çıxış edərək bildirdi ki, artıq 2 gündür parlamentdə büdcə layihəsi geniş müzakirə olunmaqdadır. İclaslarda səslənən təkliflər sənədin daha da mükəmməlləşməsinə töhfə verir: "Büdcə layihəsi başlıca maliyyə sənədi olaraq 2020-ci ildə həyatımızın müxtəlif istiqamətlərini əhatə edəcək. Bu sənəd reallıqlara, dövlətin qarşısında dayanan hədəflərə və insanların sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına, təhlükəsizliyin təmin olunmasına cavab verəcək formada hazırlanıb. Proqnozlaşdırılan büdcə məbləği növbəti il qarşımızda duran vəzifələrin öhdəsindən gəlməyimizə əsas verəcək. Əhaliyə ödənişlərin miqdarı artacaq, gömrük və digər qurumların fəaliyyəti nəticəsində büdcəyə daxilolmaların həcmi çoxalacaq".

Bahar Muradova dedi ki, 2020-ci ilin büdcəsi Azərbaycanın müstəqillik tarixində ən irihəcmli büdcə olacaq. İlk dəfədir ki, sosial sahəyə ayrılan vəsait 39 faizə çatıb və icmal büdcənin gəlirləri 27 milyard manat həcmindədir. Bu da onu sübut edir ki, büdcə gəlirləri qarşıdakı ildə bütün sahələr üzrə nəzərdə tutulan islahatların reallaşmasına imkan verəcək.

Gələn ilin büdcəsinin əsas parametrləri barədə məlumat verən Maliyyə naziri Samir Şərifov bildirdi ki, 2020-ci il və ortamüddətli dövrdə iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın başlıca sektorları üzrə Strateji Yol xəritələrinin icrası, o cümlədən dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuş dövlət proqramlarının və tədbirlərinin maliyyələşdirilməsi üzrə tədbirlər büdcə xərclərinin əsas istiqamətlərindən biri olacaq.

Gələn il üçün Ümumi Daxili Məhsulun real iqtisadi artımı 3 faiz, qeyri-neft ÜDM-in artımı isə 3,8 faiz proqnozlaşdırılır.

Büdcənin ənənəvi olaraq sosialyönümlülüüyü təmin ediləcək. Yeni sosial xərclərin xüsusi çəkisi artacaq. 2020-ci ilin dövlət büdcəsinin gəlirləri 24 milyard 134 milyon manat təşkil edəcək. Gəlirlərin 10 milyard 605 milyon manatı, yeni 43,9 faiz qeyri-neft sektoru üzrə daxilolmaların, 13 milyard 530 milyon manatı, yeni 56,1 faiz neft gəlirlərinin payına düşəcək. Vergi orqanlarının xətti ilə büdcəyə 7 milyard 875 milyon manat, gömrük orqanlarının xətti ilə isə 4 milyard manat daxilolmalar proqnozlaşdırılır. Növbəti ildə Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə 11 milyard 350 milyon manat transfer nəzərdə tutulur.

Büdcənin xərcləri isə 26 milyard 914 milyon manat təşkil edəcək. Xərclərin 17 milyard 276 milyon manatı cari xərclərə, 7 milyard 810 milyon manatı əsaslı xərclərə, 1 milyard 828 milyon manat isə dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərə yönəldiləcək.

Bu illə müqayisədə növbəti ildə elm xərclərinə 42,1 faiz, təhsil xərclərinə 38,3 faiz, səhiyyə xərclərinə 31,3 faiz, sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə 31,1 faiz, mədəniyyət, informasiya, bədən tərbiyəsi və gənclər siyasətinə 29,3 faiz, müdafiə və hüquq mühafizə orqanlarının saxlanması xərclərinə 22,5 faiz çox vəsait nəzərdə tutulub.

Dövlət büdcəsinin 10 milyard 210 milyon manatı konkret proqram və tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcək.

Nazir bildirdi ki, sosial xərclər büdcənin prioritetini təşkil edəcək. Sosialyönümlü xərclər 10 milyard 642 milyon manat təşkil edəcək ki, bu da cari illə müqayisədə 2 milyard 874 milyon manat çoxdur. Əhalinin az təminatlı təbəqəsinin sosial durumunun yaxşılaşdırılması istiqamətində gələn il ehtiyac meyarı həddinin və yaşayış mini-

mumunun məbləğinin artırılması nəzərdə tutulub.

Gələn il üçün elm, təhsil, səhiyyə, sosial təminat, mədəniyyət, informasiya, bədən tərbiyəsi və gənclər siyasəti xərclərinə 8 milyard 402 milyon manat vəsait sərf olunacaq. İcbari tibbi sığortanın tətbiqi də nəzərə alınmaqla səhiyyə xərclərinin məbləği 1 milyard, 369 milyon manata yüksələcək. Sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri 3 milyard 245 milyon manat olacaq.

Müdafiə və təhlükəsizliyin təmin edilməsi, məhkəmə hakimiyyəti, o cümlədən hüquq mühafizə orqanları, prokurorluğun saxlanması xərcləri üçün 5 milyard 827 milyon manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulur.

Hərbi qulluqçuların mənzillə təmin olunması, əhalinin güzəştli şəkildə mənzil əldə etməsi, ipoteka kreditləri ilə bağlı məsələlərə də maliyyənin ayrılması nəzərdə tutulub. Bu tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün 245 milyon manat vəsait ayrılacaq.

Beynəlxalq münasibətlər və beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqları ilə bağlı xərclərin maliyyələşməsinə 413 milyon manat nəzərdə tutulub. Həmin vəsaitin 226 milyon manatı beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi ilə bağlı xərclərə, 145 milyon manatı isə xaricdəki diplomatik nümayəndə və səfirliklərin saxlanması xərclərinə yönəldiləcək.

Azərbaycanın xaricdə fəaliyyət göstərən ticarət nümayəndəliklərinin, səfirliklərin nəzdindəki mədəniyyət mərkəzlərinin saxlanmasına, diaspor fəaliyyətinin dəstəklənməsinə 20 milyon manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulur. Milli Məclisə keçiriləcək seçkilər üçün büdcədən 51 milyon manat ayrılacaq. Bununla yanaşı İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkilin, bələdiyyələrin fəaliyyətinin təmini üçün də maliyyənin ayrılması nəzərdə tutulur.

Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov diqqətə çatdırdı ki, 2020-ci il dövlət büdcəsi layihəsi yeni vahid büdcə təsnifatına əsasən tərtib edilmiş ilk büdcədir. Növbəti ildən qüvvədə olacaq təsnifat dövlət maliyyəsinin beynəlxalq metodologiyaya uyğunlaşması istiqamətində uğurlu addımlardan ibarətdir. Onun sözlərinə görə, növbəti il həm mərkəzləşmiş, həm də yerli gəlirlərdə artım proqnozlaşdırılır. Hesablama Palatası tərəfindən hazırlanan rəydə büdcə layihəsinin icrası ilə bağlı 30-a yaxın tövsiyə verilib.

Müzakirələr zamanı çıxış edən Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin sədri Arif Rəhimzadə bildirdi ki, gələn ilin büdcəsindən bələdiyyələrə ayrılan vəsait artıb. Amma ümumilikdə götürüldükdə bələdiyyələrə ayrılan vəsait çox cüzdür. Ölkəmizdə 1606 bələdiyyənin olduğunu deyən komitə sədrinin sözlərinə görə, bələdiyyələrə büdcədən vəsait ayrılarkən həmin ərazilərdə yaşayan əhalinin sayı nəzərə alınmır. Yeni bələdiyyələrə eyni həcmə də vəsait verilir. Ona görə də bəzi bələdiyyələr çətinliklər yaşayırlar. Əgər dotasiyalar artırılarsa, bələdiyyələrin problemləri aradan qaldırılabilir.

Parlamentin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov vurğuladı ki, gələn il üçün qəbul ediləcək sənəd yalnız xüsusi bir maliyyə sənədi kimi qəbul edilməlidir, bu layihə Prezident İlham Əliyevin sosial-iqtisadi sahədə həyata keçirdiyi islahatların məcmusudur: "Cənab Prezidentin gördüyü işlər bizim üçün bir nümunədir. Dövlət başçısının uğurlu siyasəti ilə büdcəmiz ildən-ilə yüksəlir. Ona görə də müxtəlif sahələrə ayrılmış vəsaitlər səmərəli xərclənməlidir. Komitə sədri hesab edir ki, 2020-ci ildə ezamiyyə xərcləri ilə bağlı məsələlərə yenidən baxmaq lazımdır. Çünki xaricdə erməni lobbisinin dəstəklənən qüvvələr yenidən baş qaldırırlar. Azərbaycana qarşı hücumlar artır. Azərbaycan Prezidentinin dünya birliyində qəbul olunan siyasəti antiəzərbaycançı şəbəkəni ciddi narahat edir və bu səbəbdən də istənilən tərxi-bata əl atırlar. Onların susdurulması istiqamətində işlər görülməli, xarici ölkələrə səfərlərin sayı artırılmalıdır. Bunlar isə xərc tələb edir.

Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədr müavini Mələhat İbrahimqızı isə dedi ki, hər ötən il qarşıdakı ilin aynasıdır. Bu il əldə edilən nailiyyətlər onu deməyə əsas verir ki, gələn il Azərbaycan üçün çox uğurlu olacaq. Əhalinin sosial-rifah halının yaxşılaşdırılması istiqamətində müxtəlif addımlar atılacaq. Ölkənin müdafiə qabiliyyətinin və təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, xüsusi müdafiə xarakterli layihələr və tədbirlər üçün maliyyə təminatının yaradılması 2020-ci il və ortamüddətli dövrdə də davam etdiriləcək. Mələhat İbrahimqızı Azərbaycanda hərbiçilərə ödənilən çörəkpu lu məbləğinin (61 manat) artırılmasını da təklif etdi.

Müzakirələr zamanı İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil Elmira Süleymanova da müxtəlif təkliflərlə çıxış etdi. Ombudsmanın fikrincə, ölkədə zorakılıq qurbanları olmuş qadınlar üçün regional mərkəzlər tikilməsinə, bununla bağlı sosial çarxların, maarifləndirici proqramların hazırlanmasına ehtiyac var. Həmçinin ölkədə mövcud olan psixiatriya mərkəzlərinin yenidən qurulması və yenilərinin tikilməsi və tələbə yataqxanalarının inşa olunması zərurəti yarandı: "Çünki biz tez-tez bu müəssisələrə baş çəkirik. Görürük ki, psixiatriya müəssisələrinin istifadə müddəti ya bitib, ya da həmin binaların təmirə ehtiyacı var. Əgər tələbə yataqxanaları tikilərsə, imkansız ailələrin övladları Bakı şəhərində həmin binalarda məskunlaşa bilərlər və bu da əlavə xərc itkisinin qarşısını almış olar".

Deputatlardan Qüdrət Həsənzadə, Qənirə Paşayeva, Tahir Kərimli, Çingiz Qəniyadə, Flora Qasımova, Sona Əliyeva, Nəsim Məhəməliyev, Hikmət Məmmədov çıxış edərək fikir və təkliflərini səsləndirdilər.

Müzakirələr yekunlaşdıqdan sonra Maliyyə naziri Samir Şərifov, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri Sahil Babayev, İqtisadiyyat nazirinin müavini Sevinc Həsənova və Hesablama

Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov səslənən sual və təklifləri cavablandırdılar.

Deputatlar "Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsinin Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunmasına müsbət münasibət bildirdilər. Bununla da parlamentin birgə komitələrinin iclaslarında 3 gün davam edən müzakirələrə yekun vuruldu.

Noyabrın 7-də Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin iclası keçirilib.

Komitənin sədri Ziyad Səmədzadə iclasda "Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında" qanun layihəsinin birinci oxunuşda müzakirəsinin nəzərdə tutulduğunu bildirdi. O qeyd edib ki, burada əsas amil ölkə iqtisadiyyatında şəffaflığın gücləndirilməsidir. Bu dəyişikliklərin dövlət büdcəsinin dayanıqlı artımını təmin edəcəyini diqqətə çatdıran deputat 2020-ci ilin büdcəsinin ən irihəcmli büdcə olacağını vurğulayıb.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov çıxışında ötən il qarşıya qoyulmuş əsas hədəflərə nail olunduğunu bildirdi. Nazirin sözlərinə görə, bu il neft-qaz sənayesi ilə yanaşı, qeyri-neft sektorunda da əhəmiyyətli artım gözlənilir. Həyata keçirilən kompleks tədbirlər nəticəsində qeyri-neft sahəsində 8,9 faiz artım müşahidə olunub. Bu tendensiyanın növbəti illərdə də davam edəcəyi gözlənilir.

Mikayıl Cabbarov Vergi Məcəlləsində dəyişikliklərin əsas istiqaməti və mahiyyəti barədə ətraflı məlumat verib. Qeyd edilib ki, dəyişikliklər yeddi əsas istiqamətə əhatə edir. Yeniliklər əsasən ədalətli rəqabətin şərtlənən bərabər və şəffaf mühitin təmin edilməsini (yalan əqd bağlayaraq əmtəəsiz əməliyyatları apararaq vergidöyəcillərə qarşı mübarizənin aparılmasını, riskli vergidöyəcillərə nəzarətin gücləndirilməsi, vergidən yayınma hallarına qarşı mübarizənin gücləndirilməsi), ƏDV inzibatchılığının təkmilləşdirilməsini, sahibkarlıq fəaliyyətinin təşviq olunmasını, sahibkarların inzibatchılıq yükünün, sosial xarakterli güzəştlər vasitəsilə əhalinin maliyyə (vergi) yükünün, sahibkarlıq subyektlərinin vergi yükünün azaldılmasını, vergitutma bazasının genişləndirilməsini, beynəlxalq vergitutma və məlumat mübadiləsi üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsini özündə ehtiva edir.

Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklər edilməsi haqqında qanun layihəsi 164 dəyişiklikdən ibarətdir. Bu, əsasən bina tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərin sadələşdirilmiş vergitutma metodunun ləğv edilməsi və həmin şəxslərin vahid vergi rejimində fəaliyyət göstərməsinin təmin edilməsi (ƏDV və mənfəət vergisi metodu), Transmilli Şirkətlər Qrupu anlayışının müəyyənləşdirilməsi, azad satışının ƏDV-dən qazadılma müddətinin daha 4 il müddətinə uzadılması, habelə heyvan eti satışının 4 il ərzində ƏDV-dən azad edilməsi ilə bağlı müddəalar.

Dəyişikliyin məqsədi ölkənin davamlı iqtisadi inkişafını, şəffaflığın artırılmasını, sahibkarlığın inkişafını təmin etmək, eyni zamanda, vergi ödənişində uçot-qeydiyyat sisteminin sadələşdirilməsinə şərait yaradılmasıdır.

Mikayıl Cabbarov onu da qeyd edib ki, ölkədə dövlət orqanları ilə vergidöyəcilləri arasında ünsiyyətin minimuma endirilməsi planlaşdırılır. Dövlət orqanları ilə elektron məlumat mübadiləsinin genişləndirilməsi ölkədə iqtisadi səmərənin daha da artırılmasında və suistifadə hallarının azaldılmasında faydalı olacaq. Bildirilib ki, ölkədə sərbəst biznes mühitinin təkmilləşdirilməsi hər zaman diqqət mərkəzindədir. Nazir atılacaq addımların fayda verəcəyinə və şəffaflığın artırılması sayəsində vergitutma bazasının genişlənməsinə inamını ifadə edib.

Deputatlardan Vahid Əhmədov, Tahir Mirkişili, Əli Məsimli, Şəmsəddin Hacıyev, İlham Əliyev, Aydın Hüseynov Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliklər barədə fikir və təkliflərini bildirdilər.

Ətraflı müzakirələrdən sonra qanun layihəsi Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunub.

Noyabrın 7-də Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin iclası keçirilib.

Komitənin sədri Hadi Rəcəbli gündəlik barədə məlumat verib. O bildirdi ki, gündəliyə "Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının 2020-ci il büdcəsi haqqında" qanun layihəsi (birinci oxunuş), "İşsizlikdən sığorta fondunun 2020-ci il büdcəsi haqqında" qanun layihəsi (birinci oxunuş), "Azərbaycan Respublikasında 2020-ci il üçün yaşayış minimumu haqqında" qanun layihəsi (birinci oxunuş) və "Azərbaycan Respublikası 2020-ci il üçün ehtiyac meyarının həddi haqqında" qanun layihəsi (birinci oxunuş) daxildir.

Gündəlikdəki ilk iki məsələ barədə məlumat verən Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri Sahil Babayev bildirdi ki, sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının 2020-ci il büdcəsinin gəlir və xərcləri 4 milyard 825 milyon manat nəzərdə tutulur və bu da ötən illə müqayisədə 17 faiz, yəni, 697,4 milyon manat artım deməkdir. İşsizlikdən sığorta fondunun 2020-ci il büdcəsinin isə gəlir və xərcləri 128,2 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da ötən illə müqayisədə 30 faiz və ya 29,8 milyon manat çoxdur. Gələn il 64 min yeni iş yerinin açılması gözlənilir.

Sonra çıxış edən Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov bildirdi ki, palata bu iki məsələyə dair rəyini hazırlayaraq təqdim edib. Sosial təminatı və müdafiəni həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının büdcəsinin ən böyük hissəsi məcburi sosial sığorta haqlarına aid olacaq. Palata sədri qanun layihələrinin Milli Məclisin plenar iclasında müzakirəyə uyğun olduğunu diqqətə çatdırdı.

İclasda çıxış edən Dövlət Statistika Komitəsinin sədr müavini Rauf Səlimov statistikanın müəyyən edilməsində tətbiq olunmuş yeniliklərdən və onların səmərəliliyindən danışıb.

Sonra İqtisadiyyat nazirinin müavini Sevinc Həsənova Azərbaycan Respublikasında 2020-ci il üçün yaşayış minimumunu və ehtiyac meyarının həddini diqqətə çatdırdı. Bildirib ki, 2020-ci il üçün yaşayış minimumu 190 manat, ehtiyac meyarının həddi isə 160 manat müəyyən edilib. Bu, yaşayış minimumunun ötən illə müqayisədə 5,5 faiz, ehtiyac meyarının həddinin isə 11,9 faiz artması deməkdir.

İclasda çıxış edən komitə üzvləri Araz Əlizadə, Elmira Axundova, İlham Məmmədov, Musa Quliyev, Sevinc Hüseynova, Aytən Mustafayeva və müvafiq qurumların nümayəndələri ölkəmizdə aparılan sosial islahatları yüksək qiymətləndirib, qanun layihələri barədə fikirlərini bildirdilər.

İclasın sonunda Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri Sahil Babayev qaldırılan məsələlərə münasibətini bildirdikdən sonra gündəlikdəki bütün məsələlər birinci oxunuşda Milli Məclisin plenar iclasında müzakirəyə tövsiyə olunub.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan",
AZƏRTAC